

Na osnovu člana 8 stav 3 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Službeni list CG", br. 14/07 i 4/08) – (u daljem tekstu: Zakon), vršeći ovlašćenja propisana članom 86 ovog Zakona, a u vezi sa članom 8 Pravilnika o načinu rada ovlašćenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih ("Službeni list RCG", br. 55/05), Komisija za hartije od vrijednosti, na 91. sjednici od 28.11.2008.godine donosi

UPUTSTVO

o analizi rizika pranja novca i procedurama "upoznaj svog klijenta" i drugim procedurama za prepoznavanje sumnjivih transakcija

Član 1.

Ovim Uputstvom utvrđuju se bliži uslovi za sačinjavanje procedura ovlašćenih učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, društava za upravljanje investicionim i penzionim fondovima i investicionih fondova, kastodi banaka i drugih lica koja obavljaju poslove sa hartijama od vrijednosti kao svoju profesionalnu djelatnost (u daljem tekstu: učesnici na tržištu hartija od vrijednosti), u vezi sa prepoznavanjem sumnjivih transakcija na tržištu hartija od vrijednosti.

Član 2.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti obavezni su da utvrde faktore rizika na osnovu kojih utvrđuju prihvatljivost klijenta, a naročito na osnovu sljedećih činjenica:

- a. država porijekla klijenta, država porijekla većinskog vlasnika odnosno stvarnog vlasnika klijenta, bez obzira na to nalazi li se ta država na listi nekooperativnih država i teritorija koju izdaje međunarodni organ za kontrolu i sprječavanje pranja novca, na popisu zemalja navedenih kao off-shore zone ili nekooperativne jurisdikcije ili na listi država koje učesnik na tržištu hartija od vrijednosti smatra rizičnima na osnovi sopstvene procjene;
- b. država porijekla lica koje s klijentom obavljaju transakcije, bez obzira na to gdje se ta država nalazi na listama iz tačke a);
- c. klijent, većinski vlasnik odnosno stvarni vlasnik klijenta, lica koje s klijentom obavljaju transakcije – prema kojima su sprovedene prinudne mjere radi uspostavljanja međunarodnog mira i sigurnosti u skladu s rezolucijama Vijeća bezbjednosti Ujedinjenih nacija;
- d. nepoznat ili nejasan izvor sredstava klijenta, odnosno sredstva čiji izvor klijent ne može dokazati;
- e. slučajevi kad postoji sumnja da klijent ne postupa za svoj račun odnosno da postupa po nalogu ili uputstvima trećeg lica;
- f. neuobičajeni put transakcije, pogotovo ako se uzme u obzir njen osnov, iznos i način izvršenja, svrha otvaranja računa, kao i djelatnosti klijenta – ako je klijent osoba koja obavlja poslovnu djelatnost;
- g. slučajevi kad postoje indicije da klijent obavlja sumnjive transakcije;

- h. klijent je politički eksponirano lice;
- i. računi drugih lica povezanih sa klijentom;
- j. specifičnost poslova koje klijent obavlja.

Član 3.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti utvrđuju prihvatljivost klijenta, zavisno od faktora rizika iz člana 2 ovog Uputstva i mogu odbiti da zaključe ugovor sa klijentom u odnosu na kojeg je utvrđeno postojanje nekog od gore navedenih rizika, ili zaključenje, odnosno raskid već zaključenog ugovora usloviti ispunjenjem posebnim dodatih uslova utvrđenih opštim aktom učesnika na tržištu hartija od vrijednosti.

Da bi se utvrdilo da li je klijent prihvatljiv za zasnivanje poslovnog odnosa, učesnik na tržištu hartija od vrijednosti je obavezan da primijeni postupak “upoznaj svog klijenta” sa ciljem da:

- utvrdi da li je klijent bio uključen u nelegalne aktivnosti kao što su prevare, pranje novca ili organizovani kriminal;
- utvrdi da li je budući klijent kažnjavan u vezi sa preduzimanjem terorističkih aktivnosti, pranjem novca ili izvršenje drugih krivičnih djela.

Postupak “upoznaj svog klijenta” se sprovodi dostavljanjem klijentu odgovarajućeg obrasca putem kojih se od klijenta dobijaju informacije iz stava 2 ovog člana.

Član 4.

Učesnik na tržištu hartija od vrijednosti dužan je da utvrdi identitet klijenta, prikupi podatke o klijentu i transakciji (u daljem tekstu: identifikacija) u skladu sa propisima o sprječavanju pranja novca, a naročito u sjledećim slučajevima:

- a) pri otvaranju vlasničkog računa hartija od vrijednosti ili uspostavljanju drugog oblika poslovne saradnje sa klijentom;
- b) pri svakoj transakciji ili pri više međusobno povezanih transakcija u ukupnom iznosu od 15.000 € ili više.
- c) pri svakoj transakciji, nezavisno od vrijednosti te transakcije, ako se sumnja da se radi o pranju novca u vezi sa transakcijom ili strankom.

Član 5.

Učesnik na tržištu hartija od vrijednosti je obavezan da identitet klijenta – fizičkog lica utvrdi uvidom u ličnu ispravu klijenta izdatu od strane nadležnog državnog organa (lična karta, putna isprava ili druga javna isprava na osnovu koje se nesumnjivo može utvrditi identitet fizičkog lica), uz njegovo prisustvo.

Identifikacija klijenta – fizičkog lica sadrži:

- ime i prezime, datum i mjesto rođenja, prebivalište, odnosno boravište, broj ličnog dokumenta i mesto izdavanja, vrstu i naziv organa koji je izdao ličnu ispravu, i jedinstveni matični i poreski broj fizičkog lica koje otvara račun, uspostavlja poslovnu saradnju, ili vrši transakciju, odnosno za koje se otvara račun, uspostavlja poslovna saradnja ili vrši transakcija;
- ime i prezime, datum i mesto rođenja, prebivalište, broj ličnog dokumenta i mesto izdavanja, JMBG punomoćnika koji za drugo lice otvara račun, uspostavlja poslovnu saradnju ili vrši transakciju;
- vrstu i namjenu transakcije;
- datum otvaranja računa ili uspostavljanja poslovne saradnje;
- datum i vrijeme vršenja transakcije;
- iznos transakcije;
- način vršenja transakcije.

Član 6.

Učesnik na tržištu hartija od vrijednosti je obavezan da identitet klijenta – pravnog lica utvrdi uvidom u original ili ovjerenu kopiju isprave iz Centralnog registra Privrednog suda (u daljem tekstu: CRPS) ili drugog odgovarajućeg javnog registra, koju u ime pravnog lica zastupnik podnese, a koja ne može biti starija od tri mjeseca.

Identifikacija klijenta – pravnog lica sadrži:

- firmu, sjedište, matični broj, poreski identifikacioni broj (u daljem tekstu: PIB) pravnog lica koje otvara račun, uspostavlja saradnju ili vrši transakciju, odnosno za koje se otvara račun, uspostavlja poslovna saradnja ili vrši transakcija;
- vrstu i namjenu transakcije;
- datum otvaranja računa ili uspostavljanja poslovne saradnje;
- datum i vrijeme vršenja transakcije;
- iznos transakcije;
- način vršenja transakcije.

Učesnik na tržištu hartija od vrijednosti može utvrditi i provjeriti identitet pravnog lica i pribaviti podatke iz člana 71 tačka 1 Zakona i uvidom u CRPS ili drugi odgovarajući javni registar. Na izvodu iz registra u koji je izvršen uvid, označava datum i vrijeme i lično ime lica koje je izvršilo uvid. Izvod iz registra organizacija čuva u skladu sa zakonom.

Podatke iz člana 71 tač. 2, 7, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 Zakona učesnik na tržištu hartija od vrijednosti pribavlja uvidom u originale ili ovjerene kopije isprava i druge poslovne dokumentacije. Ako uvidom u isprave i dokumentaciju nije moguće utvrditi podatke, nedostajući podaci pribavljaju se neposredno od zastupnika ili ovlašćenog lica uvidom u dokumenta i poslovnu dokumentaciju, koju dostavlja punomoćnik. Ako podatke koji nedostaju, nije moguće

iz objektivnih razloga utvrditi na propisani način, zaposleni radnik je dužan da podatke koji nedostaju utvrdi na osnovu pisane izjave ovlašćenog lica.

Ako obveznik prilikom utvrđivanja i provjere identiteta pravnog lica posumnja u istinitost dobijenih podataka ili vjerodostojnost isprava i druge poslovne dokumentacije iz koje su uzeti podaci, dužan je da od zastupnika ili ovlašćenog lica prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije pribavi i pisanu izjavu.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti mogu odbiti zasnivanje poslovnog odnosa sa klijentom ili izvršavanje određene transakcije ako, i pored preduzimanja mjera iz ovog člana i dalje postoje ozbiljnije sumnje u vezi s identitetom stvarnog klijenta.

Član 7.

Pri identifikaciji u smislu člana 6. ovog Uputstva učesnici na tržištu hartija od vrijednosti preduzimaju sljedeće radnje:

- a) prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili sprovođenja transakcije utvrđuju i provjeravaju identitet klijenta kao i identitet stvarnog vlasnika na osnovu dokumenata, podataka i informacija pomoću kojih se na nesumnjiv i pouzdan način može utvrditi identitet;
- b) preduzimaju mjere koje će omogućiti provjeru i utvrđivanje vlasničke strukture klijenta i stvarne kontrole nad klijentom kako bi se utvrdio identitet stvarnog vlasnika klijenta;
- c) pribavljaju i čuvaju podatke i dokumentaciju na osnovu koje se utvrđuje identitet i faktor rizika klijenta;
- d) stalno prate poslovni odnos s klijentom, uključujući transakcije tokom tog odnosa (odgovaraju li transakcije vrsti posla i rizika klijenta i informacijama o tom klijentu) te vodi evidencije i čuvati dokumentaciju o praćenju poslovnog odnosa;
- e) ako je moguće, a prije uspostavljanja poslovne saradnje s klijentom, utvrđuju razloge zbog kojih klijent prekida ugovorne odnose sa drugim učesnikom na tržištu hartija od vrijednosti;
- f) pri obavljanju transakcija klijenta koji je identifikovan, a pomoću tehnologija koje ne uključuju direktan kontakt, primjenjuju postupke kojima se omogućava prethodna provjera autentičnosti i tačnosti naloga za transakciju i autentičnosti njihova podnosioca.

Član 8.

Identifikaciju klijenta obavezno je da obavi lice koje prima nalog u ime iza račun učesnika na tržištu hartija od vrijednosti (zaposleni u "back office").

Član 9.

Ako klijent vrši promjenu banke, obaveza zaposlenog lica je da utvrdi da li je preko računa prethodne banke bilo transakcija, da li pojedinačne ili više vezanih transakcija prelaze propisani cenzus.

Smatra se da je zaposleno lice postupilo u skladu sa stavom 1 ovog člana ukoliko je pribavilo izjavu klijenta o navedenim činjenicama.

Kada klijent kod izvršenja transakcija mijenja uplatnu ili isplatnu banku na vrijednostima transakcije do 15.000 € zaposleno lice je obavezno da evidentira klijenta i sve potrebne podatke dostavi ovlašćenom licu.

Član 10.

Kada klijent obavlja bezgotovinske transakcije odnosno prenose hartija od vrijednosti bez plaćanja, po ugovorima o poklonu, rješenjima o nasljeđivanju i drugim rešenjima i odlukama, procedura je sledeća:

- a) za prenose po izvršnim ispravama suda, izvršnim rešenjima suda o nasljeđivanju po zakonu i ovjerenim ugovorima o poklonu u okviru prvog i drugog nasljednog reda, zaposleno lice nije obavezno da podatke dostavi ovlašćenom licu;
- b) za prenose po ugovorima o poklonu, i sl. gdje prenosilac i primalac nisu u zakonskom prvom i drugom redu nasljeđivanja, zaposleno lice je obavezno da evidentira klijenta i sve potrebne podatke dostavi licu odgovornom za primjenu Zakona.

Član 11.

Prilikom zasnivanja poslovnog odnosa ili preduzimanja transakcije do strane zastupnika ili ovlašćenog lica (punomoćnika), učesnici na tržištu hartija od vrijednosti su obavezni da izvrše identifikaciju ovlašćenog lica (zastupnika, punomoćnika) i klijenta u čije se ime i za čiji račun otvara račun ili obavlja transakcija i to isključivo na osnovu ličnih ili drugih javnih isprava i to:

- isprava koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, odnosno ustanova i drugo pravno lice u okviru zakonom povjerenog javnog ovlašćenja i
- pisanog ovlašćenja – punomoćja, ovjerenog od strane notara, konzulata, suda ili organa državne uprave.

Ako obveznik prilikom utvrđivanja i provjere identiteta zastupnika posumnja u istinitost dobijenih podataka, a naročito u slučajevima kada je:

- pismeno ovlašćenje (punomoćje) dato licu koje očigledno nema dovoljno bliske veze (npr. rodbinske, poslovne i sl.) sa klijentom da bi obavljalo transakcije koristeći se računom klijenta;
- kad je finansijsko stanje klijenta poznato, a sredstva na računu klijenta ili u vezi s tim računom ne odgovaraju njegovom finansijskom stanju;
- kad tokom poslovnih odnosa sa klijentom uoče neke neuobičajene transakcije.

dužan je da pribavi i njegovu pisanu izjavu.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti mogu bi odbiti zasnivanje poslovnog odnosa sa klijentom ili izvršavanje određene transakcije ako, i pored preduzimanja mjera iz ovog člana i dalje postoje ozbiljnije sumnje u vezi s identitetom stvarnog klijenta.

Član 12.

U cilju utvrđivanja politički eksponiranih lica i članova njihove uže porodice i bliskih saradnika u smislu Zakona, učesnici na tržištu hartija od vrijednosti mogu postupiti na jedan od sljedećih načina:

- a) pomoću popunjavanja pisanog obrasca od strane klijenta;
- b) prikupljanjem informacija iz javnih izvora;
- c) prikupljanjem informacija na osnovu uvida u baze podataka koje uključuju popise politički izloženih osoba (*World Check PEP List*, itd).

Postupak utvrđivanja bliskih saradnika politički eksponiranih lica primjenjuje se ukoliko je odnos sa saradnikom javno poznat ili ukoliko učesnik na tržištu hartija od vrijednosti ima razloge da smatra da takav odnos postoji. Stoga se pri utvrđivanju bliskih saradnika politički eksponiranih lica ne očekuje aktivno istraživanje od strane učesnika na tržištu hartija od vrijednosti.

Prije upostavljanja poslovnog odnosa sa politički eksponiranim licem, učesnik na tržištu je obavezan da:

- pribavi podatke o izvoru sredstava i imovine koji su predmet poslovnog odnosa, odnosno transakcije, iz ličnih i drugih isprava koje podnese klijent, a ako propisane podatke nije moguće pribaviti iz podnesenih isprava, podaci se pribavljaju neposredno iz pisane izjave klijenta;
- pribavi pisanu saglasnost odgovornog lica, u skladu sa internim aktima učesnika, prije uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom.

Saglasnost odgovornog lica iz stava 3 alineja 2 daje se u pisanoj formi, u štampanom ili elektronskom obliku.

Nakon uspostavljanja poslovnog odnosa sa politički eksponiranim licem, članovima njegove uže porodice i bliskim saradnicima u skladu sa Zakonom, učesnik na tržištu je obavezan da vodi posebnu evidenciju o ovim licima i transakcijama koje se preduzimaju u ime i za račun ovih lica.

Nakon pribavljanja saglasnosti od strane ovlašćenog lica, nije potrebno pribavljati saglasnost za preduzimanje svake pojedinačne transakcije u ime iza račun klijenta, ali je učesnik na tržištu hartija od vrijednosti obavezan da sa posebnom pažnjom prati transakcije i druge poslovne aktivnosti koje kod organizacije obavlja politički eksponirano lice, i u slučaju potrebe, o tim transakcijama obavijesti ovlašćeno lice u najkraćem mogućem roku.

Smatra se da potreba iz stava 6 ovog člana postoji ukoliko transakcija nije u skladu sa izvorom sredstava na računu klijenta.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti su obavezni da redovno ažuriraju svoje liste politički eksponiranih lica kako bi sproveli postupak produbljene provjere klijenta u skladu sa Zakonom i za one klijente koji u vrijeme zasnivanja poslovnog odnosa nijesu bila politički eksponirana lica u smislu Zakona.

Učesnici na tržištu hartija od vrijednosti su obavezni da podatke o politički eksponiranim licima vode u elektronskom obliku.

Član 13.

Kako bi se omogućilo tačno i blaogovremeno dostavljanje podataka Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Zakonom, učesnik na tržištu hartija od vrijednosti je obavezan da vodi evidenciju i čuva dokumentaciju, o svim licima i transakcijama i dužan je da podatke i dokumentaciju u vezi sa otvaranjem računa, uspostavljanjem poslovne saradnje, kao i izvršenom transakcijom ili strankom, u pisanoj i elektronskoj formi i da je čuva najmanje deset godina od dana izvršenja transakcije ili okončanja poslovne saradnje.

Ovlašćeno lice učesnika na tržištu hartija od vrijednosti dnevno sačinjava i u elektronskom obliku vodi posebnu evidenciju o licima i transakcijama koje prelaze iznos od 15.000 EUR.

Dnevni pregledi o licima i transakcijama dostavljaju se jednom mjesečno odgovornom licu učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, do petog u mjesecu za prethodni mjesec.

Član 14.

Podaci i informacije o transakcijama do kojih dođe u primjeni Zakona o sprječavanju pranja novca i dokumentacija vezana za sumnjive transakcije i pripadajuća dokumentacija smatra se tajnom i čuvaju se odvojeno od ostalih podataka i dokumentacije.

Stepene tajnosti, u zavisnosti od vrste podatka i dokumentacije, utvrđuje nadležni organ učesnika na tržištu hartija od vrijednosti i to kao:

- „poslovna tajna“: pristup ograničen na ovlašćeno lice, članove upravnih, nadzornih ili drugih poslovnih organa i zaposlene kod učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, članove upravnih, nadzornih ili drugih poslovnih organa, odnosno druga lica;
- „povjerljivo“: pristup ograničen na ovlašćeno lice i članove upravnih, nadzornih ili drugih poslovnih organa i
- strogo povjerljivo“: pristup ograničen na ovlašćeno lice i članove upravnih organa.

Pristup tajnim podacima stepena tajnosti „poslovna tajna“, „povjerljivo“, „strogo povjerljivo“ može, osim ovlašćenog lica, imati lice kome je izdata dozvola za pristup od strane nadležnog

organa učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, a koje ne može biti klijent na kojeg se podaci odnose ili treće lice.

Član 15.

Zahtjev za izdavanje dozvole za pristup tajnim podacima podnosi se ovlašćenom licu učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, koji je obavezan da o zahtjevu odluči u najraćem mogućem roku i u skladu sa uslovima propisanim Zakonom.

Odlukom iz stava 1. ovog člana utvrđuje se način pristupa ovim podacima.

Član 16.

Ovo Uputstvo stupa na snagu narednog dana od dana dostavljanja učesnicima na tržištu hartija od vrijednosti.

PREDSJEDNIK KOMISIJE

dr Zoran Đikanović